WIKIPEDIA

Mathematiek

Van Wikipedia

Dit artikel is gesjreve (of begós) in 't Nuts. Laes hie wie v'r mit de versjillende saorte Limburgs ómgaon.

Mathematik of **wiskónde** weurt vaak gedefinieerd as 't besjtudiere van patroeëne van sjtruktuur, verangering en roemte; minder formael kinne v'r zègke dat 't de sjtudie is van 'figure en getalle'. Mieë formalistisch is 't 't óngerzeuk nao aksiomatisch gedefinieerde absjtrakte sjtrukture mit behölp van logika en mathematische notatie; anger menere om mathematik te zeen waee besjreve in de filosofie van mathematik. Mathematik weurt vaak de "taal van 't universum" genumt.

Väöl wiskundige ongerwerpe zunt oorsjpronkelik probleme oet exacte weitensjappe zoeë-es natuurkónde en sjtarrekónde.

Deilgebede

'n Väöl gemak ongersjeid in de mathematik is dat tösje *zuvere*, of theoretische, en *toegepaste* mathematik. 'n Sjtrikte sjeiing tösje dees gebede is lestig aan te gaeve. De theoretische wiskunde weurt veróngersjtèld deilgebede as algebra, getaltheorie en topologie te omvatte, terwiel de toegepasde wiskunde besjteit oet ónger angere numerieke wiskunde, cryptografie en de sjtudie van differentiaalvergeliekinge.

'n Lies mit deilgebede van de mathematik, neet ongerverdeild in categorieë:

- Abstractie en Deductie
- Algebra
- Algoritmes
- Analyse
- Asymptote en Limiete
- Besjliskunde
- Booleaanse logica
- Chaostheorie
- Codieringstheorie
- Combinatoriek: Combinatie - Permutatie - Variatie - Magische veerkante
- Complexe getalle en Complexe functies
- Cryptografie
- Differentiaalmaetkónde
- Differentiaaltopologie
- Differentiaalraekening - Differentiaalvergeliekinge
- Discrete wiskunde
- Elementaire raekenkundige bewerkinge: optèlle, aaftrèkke, vermenigvuldige, machsverhöffe, etc.
- Functies en Functieanalyse
- Speciale functies (bv. de Betafunctie)

- Functionaalanalyse
- Getaltheorie
- Goniometrie
- Grafetheorie
- Groepetheorie
- Integraalraekening
- Speciale integralen: Sinusintegraal - Cosinusintegraal - Exponentiële integraal - Fresnelintegraal
- Kansraekening en Maattheorie
- Lineaire algebra
- Logaritmen en exponentiële functies
- Logica
- Maetkónde, Analytische maetkónde en Neet-Euclidische maetkónde
- Numerieke mattemetik
- Ongeliekhede
- Pi
- Polynomen: Chebyshev - Hermite - Laguerre
- Priemgetalle en Priemfactore
- Reekse: Binomiaalreekse - Machtreekse - Taylorreekse - Maclaurin
- Roemdemaetkónde
- Richtingscoëfficiënt
- Rieë
- Sjpeltheorie
- Statistiek
- Talsjtèlsels
- Topologie
- Transformaties: Fourieranalyse - Laplacetransformatie - Z-transformatie
- Trigonometrie
- Vergeliekinge - Oplosse van vergeliekinge
- Verzamelingelier

Belangrieke mathematici

- Awdheid: Pythagoras en Plato, Euclides, Archimedes
- Europesche Middelieëwe: Boethius, Leonardo Fibonacci, Muhammad al-Khwarizmi
- Grondsjlaag: Georg Cantor, Richard Dedekind, Gottlob Frege, Giuseppe Peano, Bertrand Russell
- Ontwikkeling van de infinitesimaalrekening: René Descartes, Pierre de Fermat, Isaac Newton, Gottfried Leibniz
- Statistiek: Blaise Pascal, Christiaan Huygens, Jakob Bernoulli, Abraham de Moivre, Thomas Bayes, Pierre Simon Laplace, Adolphe Quetelet, Simeon Poisson, Francis Galton, Karl Pearson
- Achtieënde ieëw: Jakob Bernoulli, Jean Le Rond d'Alembert, Leonhard Euler
- Neugetieënde ieëw: Carl Friedrich Gauss, Augustin Louis Cauchy, Niels Henrik Abel, Evariste Galois, Bernhard Riemann, Felix Klein, Karl Weierstrass
- Twintegste ieëw: Tom Apostol, Luitzen Brouwer, Pál Erdős, David Hilbert, Kurt Gödel, Don Knuth, John von Neumann, John Nash, Alan Turing, André Weil, Andrew Wiles